

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

18. Quanto nunc Indicum iter quam olim facilius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

liuefcunt maculis erura, & inflata demum in faniem fuppurant vilcofam, aut fi peftilens humor in vitalia irreperit, inter valida, deliria & fpafmos agrotum perimit. Hinc illud iam olim folemne nauigaturis in Indiam vt faccum, aut fepulcrale linteum fecum ferant, quo fi cafus tulerit decen- ter poft obitum inuoluantur, marique inhumati humentur. Demum vt omittam rapidos fluentorum torrentium occurfus, qui tranfuerfa nauig- ia, in vada & fcopulos impingunt, vt cœtorum immenfa corpora, quæ aut ludant, aut certent, poftunt nullo negotio fuæ molis incuffu ea sub- uertere; abunde fit folas cogitare quæ nauigationem exercent tempefta- tes, illas præcipuè sub promontorio Bonæ Spei, obiectis atroces moribus quas ferè prælagiunt pifcium monfta ex profundo immenfo in fummis aquis lafciuientium, & fubfultantium, ea multitudine vt quocumque ver- fum longiffimè pertingit acies, confertum iis mare appareat, pauendo vectoribus anxii, & trifti fpectaculo; tempeftatum verò cuiufmodi caufa torrens illic sæuo Africo mare, & Oceani gemini ex lateribus Africæ ad illud promontorium confluctus, & depræliantium ventorum; ex quo fe fluctus infani attollunt, & ad difcrimen formidabilius refracti, fiue vt nau- tæ vocant, decuffati. Quare illo quod in superando promontorio infumitur quadriduo, faburræ adduntur aenea tormenta, occluduntur fenestræ, ac ne vadis operientibus demergatur nauis, fpiracula omnia obturantur, om- nes tecto claufi pro communi falute, alij arte, precibus alij adla- borant.

18. Non erit opinor digreffu importunum, fi partem epiftolæ hîc po- nam quam dedit ex India ad S. Patriarcham Ignatium Gonzaluus Sylue- ria vir Sanctus, & eo quod demum adeptus eft martyrio dignus. Illic ergo Prouincialem agens verbis grauiffimis Sanctum rogat, ne quos Indis ex- colendis mittat nifi homines virtutis, fpontaneo fui martyrio diu mul- tum probatæ, interiori potiffimum fuorum affectuum coercitione, fami- liares Deo, fenfu conscientiæ tenero, contemptores fui, & in quauis pericula & aduerfa ingentibus animis expeditos; præ omnibus vero ita caftos, vt fi dici potest, corpus circumgeftent emortuum, aut fenfus ad eius blanditias penitus extinctos, fore alioqui feraciorem damnis Indiam quam lucris, ob eius ecclî mollitiem, crebritatemque occafionum pella- cium, fi ad primas cuiusque literas, ex Europa in Afiam, petentibus tran- fitus concedatur, & habeatur citius verborum ratio quæ dicat fapius inconfultus feruor, quàm folidus; virtus autè illorū & pietas leuius pon- derentur. Indiam Sanctos nequaquam facere, verum fi Sanctos exceperit, campum iis pandere in quo Apoftoli euadant. Fortè verò magnope- rē decipi, qui fe vt littus illic contigerint, eum putant fe gradum fan- ctimonîæ tacturos, quem in Europa lentè & oſcitanter quaſierant; ra- dices enim propenſionum noxiarum, & malè domiti affectus, ſolum naftas natiuo benignius, & quàm alibi vſquam fortaffe pinguius, reui- uifcere, & vberius crefcere.] Poſt quæ, ſane vera, ſapienterque ſcripta, de itinere ſubiungit [Indicat V. Paternitas cunctis per Societatem Domi-

18.

Quanto nunc
Indicum iter
quam olim fa-
cilis.

bus, & Collegiis quotidianas ad Deum preces, & sacrificia pro his Indorum Prouinciis, & nostris illas colentibus, vt pro Germania statuit; quotannis verò à Martio vsque ad Octobrem, pro nauigantibus ex Europa in Indiam, nisi enim experto, nemini fiat credibile discrimen quàm multiplex, quàm perpetuum sænumque subeant à mari, à ventis, ab eluionibus imbrium; ab incendiis; scopulis; allisionibus; fame; siti; grassatione pestilentium morborum; & destitutione ab omni hominum, Deiq; solatio; vt annuis illis calamitatibus dici nihil possit miserabilius, vestra quoque Paternitati suggerendum puto, quãtã utilitati futurum sit, si Confessarios nauium singularum & nostros, & externos dignetur summus Pontifex potestate plenioris veniã impertiendã vectoribus, maximè moribundis & caput Bonæ Spei flexuris, quod sit multorum dierum spatio inter tam feros ventorum turbines, & tam horrenda naufragia, vt ferè illic forbeantur, quicumque in itinere Indico pereunt; & sunt homines suã adeo salutis supinè incurij, vt nisi præfocatur iam iam mari, ad confessionem suorum scelerum induci vix possint: & hæc quidem Gonzaluis.] Certo tamen hæc nauigatio ab experientissimis naucleris vsu annuo trita, nunc multo quàm olim euasit planior, nouæque obseruationes ad peritiam veterem continuò adiunctæ fecerunt illam minus ancipitem. Primum enim allisu confractæ, siue ad littora, siue ad latentes scopulos, & vadosa naues, posteros docuerunt funestis locis procul absistere, atque in eam rem Oceani descriptionibus, consignata semper ob oculos ea loca habere, sic dum interiora Oceani ad Occasum sectantur, arenarias moles promontorij Candidi, Rubri, & Montis lænæ facile declinant: inde australi quadrante inito, in Octauum altitudinis gradum ad austrum descenditur contra Brasiliam, ex opposito quidem Capitis cui ab S. Augustino nomen, sed interfluo leucarum plus centum spatio, ex quo per alios deinceps maximi circuli decem gradus descensu facto, propitij Cauri naues excipiunt, ac (nisi tunc mare procellis ferueat) impelluntque vltra promontorium Bonæ Spei vno circiter gradu; hoc enim oculis etsi tanta non prodit longinquitas, sed pixis nautica exponit gradu illic sesqui altero in Cæciam vergens, & monstrant marinæ quædam aues, quæ ternæ quaternæve frequentes cernuntur, candore & magnitudine cygnorum. His quoque haud paulò grauiora post promontorij flexum pericula, nautarum tamen peritia eluduntur. Succedit enim calamitosissima illa Natalis ora quæ ab cornu Primarum ad Torrentium cornu porrigitur, vbi mare violento impetu in Africum rapitur: succedunt scopuli, Iudæorum dicti. Hos verò inter, & famosa Camurij breuia, quæ a faucibus Cuamæ fluij vltra sex gradus se proferunt, securus est transitus, recessu leucarum quinquaginta in mare interius ab Aquatione seu Aquada in Mozambicum. Ex in Cæcia asslante in prospectum insulæ Comoroni venit gradu decimo, sesqui ad Austrum sita, ex qua ad aliam si forte compareat indagandam cursus promouetur, nempe Almirantis, seu Thalassiarchi, maris quidem adscriptam tabulis, sed planè fabulosam, proinde hæctenus reper-

tam nemini. Iam verò transuecti circulum Æquatorem, ad vsque gradum borealem sextum & decimum per leucas centum, eadem sub altitudine nauigant, quòd venti & mare iuncto impulsu in Sinum Cambaiæ ferantur ex quo tutæ præstantur naues ne auris à portu Goano repellantur subter gradum quintum & decimum posito: is vero à milliariibus quadringentis prænoscitur, draconum indicio, & maritimorum serpentiũ, marisque ipsius perinde albicantis, vt cum vadosis allisum spumat; licet passus illic centum & viginti profundum obrineat. Magnæ demum gnomonis obseruationes graduum numero per loca digestæ singula, vbi declinat ad Caurum, aut Hellespontium) abundè indicant quæ & quantum conficiatur itineris in longitudinem graduum, præterquam ad Picum Azorum, ad Caput acuum, & Meacum, quibus locis Magnæ, reã Polum vtrumque obuertitur. Nam quod spectat altitudinem graduum tam multis potest instrumentis ex Sole, Fixarumque Stellarum supra meridianum transgressu deprehendi, vix vt vllum supersit, erandi periculum, hinc ergo potissimum ex Europa in Asiam iter quam centum viginti retro annis securius, & expeditius euasit, cum illuc Deus Xauerium mitteret, etsi nunquam desunt tempestates, nec per immensos æstus malaciæ, & morbi, & ab experientissimis etiam naucleris errores, quibus inter cuncta prudentiæ artisque præsidia, semper tamen periculose nauigatur.

19. Eò dicta hæc velim haud tam vt cursus nauigationis in Indiam hodiernus, intelligatur longe facilior veteri, quàm vt illustri argumento constet, quantus arderet Xauerius sancto igne diuinæ caritatis, quantumque assurgeret, in difficultates, & arumnas quibus sæuiores per illa maria & diuturniores multis retro annis non fuerant, cum is interea velut suis aut obcalluisset malis, aut vnum earum putaret solatium mederi alienis, totum se in cuiusque leuamen partiretur, medicus, curator, parens, consolator, seruus, & omnia. Vehabantur eadem naui ad mille capita; sæuiri & anno lues multorum exitio intactis paucissimis; iacebant sparsi per nauim miseri; & officiebat singulis omnium numerus, ne tantillum id opis acciperent, quod eo loci conferre iis sani potuissent; omnium erat Xauerius, in omnes ex æquo, caritatis suæ officia, viles, & nobiles diuidens: cursare, visere, solari, parare quod ederent, medicamenta porrigere, cibum in os debilioribus indere, pannos abluere, ac præter abiecta quælibet, etiam trullas familiares ex purgare, verum præ omnibus confessione sacra morti proximos expiare, hortari salubri admonitione, sanctisque precibus supremum illorum agonem Deo commendare. Haud erat tamen earum virium quibus non potius fomenta essent necessaria quàm tantum operis, menses enim duos, fastidio stomachi, & molestissimo vomitu laborauit; dies quadraginta inter eos quos dixi Guineæ æstus intolerabiles languit: mensam Gubernatoris Sofæ sibi perbenignè oblatam respuit, nec iustinuit inter miserorum tot calamitates, id sibi leuaminis indulgere, ac licet admiserit quotidianam

19
Mira Xauerij
caritas in nau-
i.